

ЗНАЙВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
В. Л. Шаран
Ініціали та прізвище

19 червня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ УКРАЇНСЬКА АКЦЕНТОЛОГІЯ

Назва

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія.
Спеціалізація «Українська мова»
Статус дисципліни: вибіркова
Факультет: філологічний
Кафедра української мови

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Заліковий обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзам.
				Різом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	1	2	3\90	32	16	-	16	-	58	-	+	-
Заочна	1	2	3\90	8	4	-	4	-	82	-	+	-

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки докторів філософії

Розробник:

В. М. Винницький В. М. Винницький, доктор філологічних наук, професор
Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 4 від 18 квітня 20 18 р.

Завідувач кафедри В. М. Винницький

Підпис

Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету

Протокол № 5 від 31 травня 20 18 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 6 від 19 червня 20 18 р.

1. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - формування загального розуміння найбільш важливих проблем акцентології та ознайомлення з теоретико-методологічними засадами сучасної науки про наголос як одного з напрямів сучасного мовознавства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності та тенденції української акцентології.

Завдання навчальної дисципліни:

ознайомити аспірантів із основними аспектами наукового дослідження наголосу; з'ясувати місце акцентології серед інших лінгвістичних дисциплін; простежити парадигматичні та синтагматичні характеристики наголосу;

розвивати в аспірантів вміння працювати з науковою літературою, вміння знайти, прийняти та протилежних наукових думок - методологічно правильного розв'язання теоретичних питань.

Заплановані результати навчання:

знати: об'єкт, предмет, мету, завдання теоретичні засади акцентології; базові поняття цієї дисципліни; методи акцентологічних досліджень, розроблені у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.

вміти: розуміти і адекватно вживати метамовний інструментарій сучасної акцентології; застосовувати одержані знання у базових теоретичних курсах з мовознавчих дисциплін, опанувати базові методики акцентологічного аналізу з виявленням перспектив застосування їх елементів, орієнтуючись у проблемах щодо аспектів наукового вивчення наголосу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців:

- Українське мовознавство в системі наукових парадигм.
- Антропологічне термінознавство.
- Лінгвокультурологія.
- Методологія дисертаційних досліджень.

Зміст дисципліни.

Теоретичні проблеми акцентології. Акцентна система морфологічних класів слів.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	Лекції	Лабр. заняття	Практич. (семін.) заняття	Самост. робота студ.
	Денна форма / заочна форма			
Тема 1. Теоретичні проблеми акцентології.	8 / 2	—	8 / 2	12 / 22
Тема 2. Акцентна система морфологічних класів слів.	8 / 2	—	8 / 2	18 / 24
Разом за 2 семестр	16 / 4	—	16 / 4	58 / 82

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу
Для аспірантів денної форми навчання

№ з/п	Перелік тем лекцій, їхніх анотацій	К-ть год.
-------	------------------------------------	-----------

	Теоретичні проблеми акцентології	
1.	Аспекти наукового дослідження наголосу. Акцентологія в системі інших мовозначних дисциплін. Синтагматична характеристика наголосу. Парадигматична характеристика наголосу. Акцентна варіантність і кодифікація. Наголос і фонетичне оформлення слова. Основні ознаки українського наголосу. : [2, с. 21–26]; [4, с. 13–24]; [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12],[13; 14; 15, с. 31–39], [16, с. 170–199; 215–235], [19], [13, с. 5–25, 38–53], [7, с. 20–23], [14]	8
	Акцентна система морфологічних класів слів	
2.	Поняття про акцентну парадигму та акцентний тип. Акцентні типи іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Акцентні типи і морфемна структура слова. Тенденції та закономірності наголошування слів в сучасній українській літературній мові. Діалектна акцентна система української мови і літературний український наголос. [6; 7, с. 88–92; 100–111], [11, с. 182–193], [16, с. 211– 215], [16, с. 32–40], [15], [9, с. 34–38], [6, с. 268–269], [2, с. 24], [1]	8
	Разом за 2 семестр:	16

**Зміст лекційного курсу
Для аспірантів заочної форми навчання**

№ з.п	Перелік тем лекцій, їхніх анотацій	К-ть год.
	Теоретичні проблеми акцентології	
1.	Акцентологія в системі інших мовозначних дисциплін. Синтагматична характеристика наголосу. Парадигматична характеристика наголосу. Акцентна варіантність і кодифікація. Основні ознаки українського наголосу. [2, с. 21–26]; [4, с. 13–24]; [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12],[13; 14; 15, с. 31–39], [16, с. 170–199; 215–235], [19], [13, с. 5–25, 38–53], [7, с. 20–23], [14]	2
	Акцентна система морфологічних класів слів	
2.	Тенденції та закономірності наголошування слів в сучасній українській літературній мові. Діалектна акцентна система української мови і літературний український наголос. [6; 7, с. 88–92; 100–111], [11, с. 182–193], [16, с. 211– 215], [16, с. 32–40], [15], [9, с. 34–38], [6, с. 268–269], [2, с. 24], [1]	2
	Разом за 2 семестр:	4

**Перелік практичних занять
для аспірантів денної форми навчання**

№ з.п	Тема практичного заняття	К-ть год.
	Теоретичні проблеми акцентології	
1.	Тенденції розвитку акцентологічних норм української мови. Різноманітність в кодифікації норм наголосу як комунікативна проблема. Акцентологічні норми в системі норм літературної мови. Порівняльний аналіз орфоепічних словників в аспекті ідентичності норм наголосу. [1, с. 21–25]; [6, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–96, 105–112], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12]	8
	Акцентна система морфологічних класів слів	
2.	Акцентні типи іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Акцентні типи і морфемна структура слова. Тенденції та закономірності наголошування слів в сучасній українській літературній мові. Діалектна акцентна система української мови і літературний український наголос. [6; 7, с. 100–111], [11, с. 182–193], [16, с. 211–215], [13, с. 32–40], [2, с. 34–38], [26, с. 268–269], [7, с. 24], [8]	8
Разом за 2 семестр:		16

**Перелік практичних занять
для аспірантів заочної форми навчання (2 семестр)**

№ з.п	Тема практичного заняття	К-ть год.
	Теоретичні проблеми акцентології	
1.	Різноманітність в кодифікації норм наголосу як комунікативна проблема. Акцентологічні норми в системі норм літературної мови. [1, с. 21–25]; [6, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–96, 105–112], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12]	2
	Акцентна система морфологічних класів слів	
2.	Акцентні типи іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Акцентні типи і морфемна структура слова. [6; 7, с. 100–111], [11, с. 182–193], [16, с. 211–215], [13, с. 32–40], [2, с. 34–38], [26, с. 268–269], [7, с. 24], [8]	2
Разом за 2 семестр:		4

**Зміст самостійної (індивідуальної) роботи
для аспірантів денної форми навчання**

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	К-ть годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу Синтагматична характеристика наголосу. Парадигматична характеристика наголосу. Акцентна варіантність і кодифікація. Наголос і фонетичне оформлення слова. Основні ознаки українського наголосу.	12
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу Акцентні типи іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Акцентні типи і морфемна структура слова. Тенденції та закономірності	20

	наголошування слів в сучасній українській літературній мові. Діалектна акцентна система української мови і літературний український наголос. Різночитання в кодифікації норм як комунікативна проблема. Акцентологічні норми в системі норм літературної мови.	
3.	Виконання індивідуального завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Акцентні типи прикметників» 2. Підготувати повідомлення про новітні доробки у сучасній українській діалектній акцентології. Проілюструвати прикладами з конкретно вказаними джерелами.	26
Разом за 2 семестр:		58

**Зміст самостійної (індивідуальної) роботи
для аспірантів заочної форми навчання**

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	К-ть годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу Акцентологічні норми в системі норм літературної мови. Порівняльний аналіз орфоепічних словників в аспекті ідентичності норм наголосу.	12
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу Тенденції та закономірності наголошування слів в сучасній українській літературній мові. Діалектна акцентна система української мови і літературний український наголос. Різночитання в кодифікації норм наголосу як комунікативна проблема. Акцентологічні норми в системі норм літературної мови. Акцентні типи іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Акцентні типи і морфемна структура слова.	25
3	Виконання індивідуального завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Акцентні типи іменників» 2. Підготувати повідомлення про новітні доробки у сучасній українській акцентології. Проілюструвати прикладами з конкретно вказаними джерелами.	35
Разом за семестр:		82

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Підготовка реферативного повідомлення або тез для публікації у збірнику наукових праць

Кількість балів за індивідуальне завдання враховує: коректне визначення наукового апарату, ступінь висвітлення питання, обґрунтованість вибору джерел, дотримання вимог до оформлення.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Видами атестації з навчальної дисципліни є: усні відповіді за темами практичних занять, виконання індивідуального завдання (підготовка реферативного повідомлення або тез для публікації у збірнику матеріалів конференції), групова самостійна робота.

Поточний контроль реалізується у формі виступів на практичних заняттях. Групова самостійна робота охоплює тести та завдання теоретичного характеру.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень аспірантів *денної* та *заочної* форм навчання

ІІІ семестр			
Поточна успішність Практичні заняття	Групова самостійна робота	Індивід. завдання	Сума
60	30	10	100

Бали за поточну успішність у кінці семестру нараховуються за формулою $x = A/n \cdot 12$, де A – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки «2», а n – їх кількість (не менше трьох). Кількість балів x заокруглюється до цілих. Якщо середня оцінка $A/n = 2,5$, то кількість балів, які отримає аспірант на підставі оцінок поточного контролю, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Булаховський Л. Порівняльно-історичні уваги до українського наголосу. // 36. Центральних державних курсів українознавства. – Харків, 1928;
2. Білоштан А.П. Про наголос іменників // Питання мовної культури. – К., 1967. – Вип. I. – С. 29-34.
3. Булаховський Л.А. Український літературний наголос (характеристика норми). – Київ-Львів, 1947. – 67 с.
4. Веселовська З.М. Наголос у східнослов'янських мовах початкової доби формування російської, української та білоруської націй (кінець XVI – початок XVIII століть). – Харків, 1970. – 163 с. Іскляренко В.Г. Нариси з історичної акцентології української мови. – К., 1983.
5. Винницький В. М. Акцентуаційні етюди / В. М. Винницький. – Жовква, Місіонер, 2004. – 282 с.
6. Винницький В.М. Функційне навантаження українського наголосу / В. М. Винницький. – Львів : ДП «Видавничий дім «Укрпол», 2010. – 376 с.
7. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К. : Радянська школа, 1984. – 1984. – 159 с.
8. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
9. Винницький В.М. Акцентуаційні етюди: Монографія. – Львів – Жовква: Місіонер, 2004. – 280 с.
10. Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К.: Рад. школа, 1984. – 160 с.
11. Винницький В.М. Функційне навантаження українського наголосу. – Львів: ДП «Видавничий дім «Укрпол», 2010. – 373 с.

12. Винницький В.М. Національна специфіка українського наголосу // *UcrainaIrredenta: Literatura i język Ukrainy XX wieku. Studia Ruthenica Cracoviensia/ Podred. J.Poliszczyka, O.Baraniwskiej, T.Hodany.* – Kraków: Wyd-wo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2011. – №5 – С. 167–175.
13. Винницький В.М. Українська акцентна система: становлення, розвиток. – Львів: Біблос, 2002. – 578 с.
14. Головащук С. І. Словник наголосів: понад 20 000 слів / С. І. Головащук. – К. : Наукова думка, 2003. – 320 с.
15. Іваночко К. М. Особливості наголошування префіксально-суфіксальних вербативів з реляційною морфемою –ува- в наддністрянських говірках // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство.* – Вип. II (24). – Тернопіль: Тернопільський НПУ імені В. Гнатюка, 2014. – С. 107-116.
16. Іваночко К. М. Адаптація німецькомовних вербативів на означення процесів переміщення в південно-західних говорах української мови // *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Наук. Зб. Серія історична та філологічна. Випуск XII.* – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. – С. 132-140.
17. Іваночко К. М. Видова й наголосова співвіднесеність суфіксальних вербативів з процесуальною семантикою впливу на об'єкт (суб'єкт) третьої та дев'ятої структурних класів із суфіксами –а-, –и- в південно-західних говорах української мови в порівнянні з говорами російської // *Spheres of culture: Journal of Philology, History, Social and Media Communication, Political Science, and Cultural Studies.* – Lublin: Maria Curie-Skłodowska University, 2014, – Vol. IX – st. 200-208.
18. Потебня А. А. Ударение / А. А. Потебня. – К. : Наукова думка, 1973. – 167 с.
19. Складенко В. Г. Праслов'янська акцентологія / В. Г. Складенко. – К. : Українська книга, 1998. – 343 с.
20. Складенко В.Г. Історія українського наголосу. Дієслово: Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України К.: Наукова думка. – 2017. – 561 с.
21. Складенко В.Г. Історія українського наголосу. Іменник: Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України К.: Наукова думка, 2006. – 709 с.